ଏକକ ୪ କଳା ଶିକ୍ଷାର ଯୋଜନା ଓ ସଙ୍ଗଠନ

ସଂରଚନା

୪.୦. ଉପକ୍ରମ

୪.୧. ଶିକ୍ଷଣର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

୪.୨. ପ୍ରାଥମିକ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ କଳା ଅନୁଭୂତି ଯୋଜନା (ଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସମୟ ନିର୍ଘଣ୍ଟ)

୪.୩. କଳା ଅନୁଭୂତିର ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସ୍ଥାନର ସଙ୍ଗଠନ

୪.୪. କଳା ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ସହାୟତା

୪.୫. ସାରାଂଶ

୪.୬. ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ଉତ୍ତର

୪.୭. ଅଧିକ ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ପୁସ୍ତକ ସୂଚୀ

୪.୮. ପାଠାନ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୪.୦. ଉପକ୍ରମ

ଏହାର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟମାନଙ୍କରେ ତୁମେ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଅଭିନୟ ସମ୍ପାଦନ କଳାର ମହତ୍ତ୍ୱ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଢ଼ିଛ । ସମ୍ପାଦନ କରିବା କଳାର ବ୍ୟାପକ କ୍ଷେତ୍ର ଆମ ପାଇଁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ ଓ ସମ୍ପତ୍ତି ଯାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପିଢ଼ିକୁ ଦିଆଯିବ । ଏହା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କଳାର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପ ଯଥା ସଙ୍ଗୀତ, ନାଚ, ନାଟକ, କଣ୍ଢେଇ ନାଚ, ଚିତ୍ରକଳା, ଚିତ୍ରାଙ୍କନ, ପଥର ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ, ଫଟୋଗ୍ରାଫି, କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତି, କବିତା ଆବୃତ୍ତି ସହ ସାମାଜିକ ବିଜ୍ଞାନର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ର, ଗଣିତ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ଓ ସାହିତ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହା ମହାସାଗର ପରି ବିଶାଳ ଓ ଏଥିରେ କେତୋଟି ବୁଡ଼ ପକାଇଲେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଓ ଶିକ୍ଷକ ଏଥିରୁ ଜ୍ଞାନରୂପକ ମୁକ୍ତା ଆହରଣ କରିବେ । ଏହାର ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପନ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକର ଅଧ୍ୟୟନ ଆଗରୁ ହୋଇଛି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଆଗକୁ ଆଲୋଚନା କରିବା ।

ଏହା ମାନିବାକୁ ହେବ ଯେ ଶିଶୁ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ଜନ୍ମସିଦ୍ଧ ଆକାଂକ୍ଷା ଅଛି । ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବର୍ଷରେ ଯେତେବେଳେ ଶିଶୁକୁ ଏକ ମାଧ୍ୟମ ଯଥା କାଗଜ, ରଙ୍ଗ, ଗତି, ଗୀତ, ସଂଳାପ, ଦିଆଯାଏ ତା'ର ସେଇ ସ୍ୱାଭାବିକ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ଲାଳନପାଳନ ହୁଏ । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସହାୟତା, ଜ୍ଞାନ, ଉତ୍ସାହ ଯୋଗାଇବା ଶିକ୍ଷଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସହାୟତା ଦେଇଥାଏ ।

ତେଣୁ ଯଥାଯଥ କୌଶଳ ସହ ଯୋଜନା ଓ ସଙ୍ଗଠନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ କଳା ଶିକ୍ଷାର ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକର ଯୋଜନା ଓ ସଙ୍ଗଠନ କରିପାରୁଥିବା ଦରକାର । ଏହା ବିଭିନ୍ନ ପନ୍ଥା ଓ ସାମଗ୍ରୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା(ଜ୍ଞାନ) ଦେବ ଓ ଦୃଶ୍ୟକଳା କ୍ଷେତ୍ରରେ ତା'ର ଉପଲବ୍ଧି, ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଓ ସହାୟକ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ । ସମ୍ପାଦନ କରିବା କଳା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଭିନ୍ନ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପଦ୍ଧତିର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଆବଶ୍ୟକ । ସ୍ଥାନ, ସମୟ, ବେଶଭୂଷା ଇତ୍ୟାଦିର ଯୋଜନା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ସମଗ୍ର ପ୍ରକରଣ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରାକ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଦରକାର ଯାହା ଫଳରେ ସର୍ବାଧିକ ଫଳ ମିଳିବ ।

ଟିପ୍ପଣୀ

୪.୧. ଶିକ୍ଷାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମୂହ

ଏହି ପାଠଟି ପଢିବା ପରେ ତୁମେ -

- ନିଜ ଶ୍ରେଣୀରେ କଳା ଶିକ୍ଷାର ଏକ ଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟର ଯୋଜନା କରିପାରିବ ।
- ସଙ୍ଗଠନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରିବ ।
- ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସଙ୍ଗଠନ ଓ ସହାୟତା ସ୍ଥିର କରିପାରିବ ।
- କଳା ଆଧାରିତ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀର ତାଲିକା କରିପାରିବ ।
- କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସ୍ଥାନର ଯଥାଯଥ ସଙ୍ଗଠନ କରିପାରିବ ।
- କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ପିଲାଙ୍କୁ ସହାୟତା ଦେଇପାରିବ ।

୪.୨. ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଯୋଜନା

କୌଣସି କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଯୋଜନା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ନିମ୍ନ ବିଷୟରେ ସଚେତନ ହେବା ଦରକାର ।

- ଶିଶୁର ମାନସିକ ଦକ୍ଷତା ଯେଉଁଥିରେ ଦୃଶ୍ୟ ଚିତ୍ର ଥାଏ, ଅବାସ୍ତବ କଳ୍ପନା ଆନନ୍ଦ ଓ ଉଦ୍ଦୀପନା ଥାଏ ।
- ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶିକ୍ଷଣ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ବୁଝିବା ଓ ସହାୟତା ଦେବା ।
- କୌଣସି କଳାତ୍ମକ ରୂପର ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତି ପ୍ରଦାନ ।
- ମୂଳ ଉପାଦାନ ଯେପରି ଆରାମଦାୟକ ସ୍ଥାନ, ପରିଷ୍କାର ଓ ପ୍ରଦୂଷଣ ରହିତ ପରିବେଶ, ସଙ୍ଗୀତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି (ସଙ୍ଗୀତ ଓ ନାଚ ପାଇଁ) କଲମ, କାଗଜ, ରଙ୍ଗ (ଦୃଶ୍ୟକଳା ପାଇଁ) ଉପଲବ୍ଧ ହେବ ।

୪.୨.୧. କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ କଳା ବିବିଧ କ୍ଷେତ୍ର ଯୋଗାଇଥାଏ । ଯେପରି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଓ ସଞ୍ଚାର କରିବା ସାଧନ ରୂପେ ଭାଷାର କିଛି ସୀମା ଅଛି, ତେଣୁ ଏହା ଦୃଶ୍ୟ କଳା, ସଙ୍ଗୀତ ଓ ନାଚ ପ୍ରଭୃତି ପରିପୂରକ ଦ୍ୱାରା ପୁଷ୍ଟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ - ନନ୍ଦଲାଲ୍ ବୋଷ୍ ।

ଏକ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଜଣକର ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ, ବୌଦ୍ଧିକ, ଆବେଗିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଏପରି ସବୁ ଦିଗକୁ ବିଚାରକୁ ନିଏ । ଅଧିକାଂଶ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ବହୁମୁଖୀ ଅଟନ୍ତି ଏବଂ ଜଣକର ଉପରୋକ୍ତ ଗୋଟିଏ ବା ଅଧିକ ଦିଗକୁ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୁଏ ଏବଂ ଚିନ୍ତା କରିବା ସହ କିଛି କରିବା ମଧ୍ୟ ସାଥେ ସାଥେ ହେବାର ଅବକାଶ ଦିଏ । ଚିତ୍ରାଙ୍କନ, ନାଚ, ଗୀତ ଗାଇବା, ମାଟି କାମ, ଗଳ୍ପ କଥନ, ଅଭିନୟ ବା ସଙ୍ଗୀତର ଏକ ଯନ୍ତ୍ର ବଜାଇବାରେ ଅନେକ ଶାରୀରିକ, ମାନସିକ ଓ ବୌଦ୍ଧିକ କ୍ରିୟା ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥାଏ । ଏଥିରେ ଆହ୍ୱାନ ମଧ୍ୟ ଥାଏ ଓ ମସ୍ତିଷ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ କାମ କରେ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ନିଜର ସୃଜନାତ୍ମକ ଦିଗ ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହେବା ପାଇଁ ଜଣକୁ ଅବସର /ସୁଯୋଗ ଦେଇଥାଏ । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜଣେ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ଅନୁଭବ କରିବା, ପ୍ରକାଶ କରିବା, ବିନିମୟ କରିବା ଓ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସୁଯୋଗ ଥାଏ । ଏଠି ଠିକ୍-ଭୁଲ୍ ରୂପେ କାହା ଦ୍ୱାରା ନିରୂପିତ ହେବାର ଭୟ ନଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଭାଷାରେ କହିଲେ ଆମ ଭିତରେ ଥିବା ଶିଶୁ ସହ ଯୋଡ଼ି ହେବା ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଏସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଳାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷା ଯଦି ଠିକ୍ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୁଏ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇଥାଏ ।

କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯାହାର ମୂଳ ଉପାଦାନ ସାମଗ୍ରୀ ଭିତ୍ତିକ ବା ଯାନ୍ତ୍ରିକ ନୁହଁ, ବରଂ ଅନୁଭୂତିର

ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତର ଅଟେ । ଏକ ଅନୁଭୂତି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ରୂପେ ତୁମ ଜୀବନକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ । କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ଏପରି ବହୁମୁଖୀ ଶିକ୍ଷଣ ଦେଇଥାଏ । କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୋପାନରେ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ଆବଶ୍ୟକ ଥାଏ । କେଉଁ ରଙ୍ଗ ବ୍ୟବହାର ହେବ? କେମିତି ଏକ ଗାର ଟଣା ହେବ? । ଜିନିଷଟି କେଉଁ ଆକାରର ହେବ? କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ?

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପସନ୍ଦରେ କଳା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁଭୂତି ହୋଇଯାଏ, ଯାହା ଅନେକଙ୍କ ସହ ବିନିମୟ ହୁଏ ।

କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ଜରିଆରେ ଶିଶୁ ଅମୂର୍ତ୍ତ ଧାରଣା ଗୁଡ଼ିକର ଦୃଶ୍ୟ ରୂପେ ସୃଷ୍ଟି କରେ ।

କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ହେଲା -

- ଯେଉଁ ଦୁନିଆକୁ ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଓ ରହନ୍ତି ।
- ମଣିଷ ଓ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀ ।
- ଅବାସ୍ତବ କଳ୍ପନା ଓ ରହସ୍ୟ ସମୂହ ।

ଏ ଅବସରରେ ପିଲାଏ ଅନୁଭୂତିରେ ବଢ଼ନ୍ତି ଯାହା ବାସ୍ତବ ବା କାଳ୍ପନିକ ଭାବରେ ଅଭିନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

ନିଜକୁ ନିଜେ ପରଖିବା - ୧

୧. କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି କହିଲେ ତମେ କ'ଣ ବୁଝ?

....

....

....

୨. କଳାକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବା କାହିଁକି ଜରୁରୀ?

....

....

....

୩. ତୁମେ ଯୋଜନା କରିବାକୁ ଥିବା ଯେକୌଣସି କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ବର୍ଣ୍ଣନା କର?

....

....

....

୪.୨.୨. ଏକ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଯୋଜନା କିପରି କରିବା?

ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଭୂମିକା ପିଲାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇଥାଏ । ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ବରଂ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପିଲାର ଆଗ୍ରହ ଓ ସହଭାଗିତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଏକ ମାର୍ଗ ଦର୍ଶକ ରୂପେ କାମ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମେ କେଉଁଠୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା?

ପ୍ରଥମତଃ ଶିକ୍ଷକ କଳାର ଏକ ରୂପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଭାବିବା ଦରକାର । ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ଭାବନା ଚିନ୍ତା କରି ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରତିଦିନ କିଛି ନୂଆ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ଯୋଜନା କରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଶିକ୍ଷକ ଏପରି ଆହ୍ୱାନମୂଳକ

କାର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବେ । ଶିଶୁ ଆନନ୍ଦ, ବୁଦ୍ଧି, ଅତ୍ୟଧିକ ସକ୍ରିୟତା, ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ପଣିଆ, ମୁଖରିତ, ସୃଜନଶୀଳତା ଓ ଏପରି ଏକ ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ଅଟେ । ଏହି ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରତିଭାକୁ ଛାଞ୍ଚରେ ପକାଇବା ସହଜ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଶିଶୁର ଆଗ୍ରହ ଓ କଳ୍ପନାକୁ ଉଦ୍ଦୀପିତ କରୁଥିବା ଯେକୌଣସି କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଭିନବ ରୂପରେ ସଂଯୋଜିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ପିଲାଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ଓ ଶିକ୍ଷଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଏକ ବିଷୟ ବା ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଗୁଆ ନିର୍ବାଚିତ ହେବା ଦରକାର । ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ବେଳେ ବେଳେ ଧାରଣାଗୁଡ଼ିକ ଆପେ ଆପେ ସୃଷ୍ଟି ହୁଅନ୍ତି । ପିଲାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଧାରଣା, କଳ୍ପନା, ଅନୁଭବ, ଓ ଅନୁଭୂତିର ବିନିମୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକ ଗୀତର ଉଦାହରଣ ଦେବା ବା ବିଗତ ଦିନର ଜଣେ କଳାକାରଙ୍କ କଳାକୃତିର ନକଲ କରିବା ବେଳେ ଶିକ୍ଷକ ସଠିକ୍ ଓ ଆବଶ୍ୟକ ପରିବେଶ ଯୋଗାଇବେ । ସେ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଯଥା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ତର, ଉପଲବ୍ଧ ସୁବିଧା, ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା, ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସମୟର ଉପଲବ୍ଧତା କଥା ବିଚାରକୁ ନେବେ ।

ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ବାହାରକୁ ଯାଇ ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ପିଲାଙ୍କୁ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ । ସଂଯୋଜିତ ଅନୁଭୂତିଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ଇନ୍ଦ୍ରୀୟ ସମ୍ପର୍କିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥିରେ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ, ଅନ୍ୱେଷଣ, ପରୀକ୍ଷଣ, ଓ ସୃଜନର ଅବକାଶ ରହିବା ଦରକାର । ଶିକ୍ଷକ ସମୟ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ଓ ଯୋଜନା ସମୟ ମଧ୍ୟ ବିଚାରକୁ ନେବେ । ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଉପଲବ୍ଧ ଅନୁଭୂତି ଯଥା - ପିତାମାତା, କଳାକାର, ବୃତ୍ତିଧାରୀଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ପାଠକୁ ସହଯୋଗୀ ମୂଳକ, ଜ୍ଞାନ ଉଦ୍ଦୀପକ ଓ ଆଗ୍ରହ ଉଦ୍ଦୀପକ କରିପାରିବେ ।

କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଥାଏ -

- କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ - ତା'ର ଧାରଣା
- ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସାଧନକୁ ଉଦ୍ଦୀପକ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବା
- ସ୍ଥାନ ଓ ସମୟର ସଙ୍ଗଠନ
- ସହାୟକ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିବା
- ପ୍ରଦର୍ଶନ କ୍ଷେତ୍ର ପାଇଁ ଏକ ପୁରୋଦୃଷ୍ଟି
- କାମ ଚାଲିଥିବା ଓ ସରିବା ପରେ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଫଳ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

କେତେକ ଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରସ୍ତାବ -

ଆମେ ଏକ ନାଚ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉଦାହରଣ ନେବା । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଖରେ ନାଚର ପ୍ରକାର, ସମ୍ପୃକ୍ତ ସଙ୍ଗୀତ ଓ ସାହିତ୍ୟ, ବେଶଭୂଷା, ସାଜସଜ୍ଜାର ଜ୍ଞାନ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପାଦାନ ପାଇଁ ସଙ୍ଗଠିତ ଓ ସଂଯୋଜିତ ରୂପେ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ନିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

- ପ୍ରସଙ୍ଗଟି ନିର୍ବାଚିତ ହେବା ଦରକାର ।
- ପାଠ ବହିରୁ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଉପରେ କିଛି ଗବେଷଣା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ଲାଇବ୍ରେରୀ ବହି, ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ସହ ଆଲୋଚନା, ପିତାମାତା, ଗୋଷ୍ଠୀ ସହ ଆଲୋଚନା ହେବା ଉଚିତ୍ ।
- ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଏକ ଆପାତତଃ ଡାଞ୍ଚା ସ୍ଥିର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ସହାୟକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିଆଯାଇଥିବା ସ୍ଥାନ ଅନୁସାରେ ଧାରଣା ଓ ସୃଜନଶୀଳତା ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ଉନ୍ନତି ହୁଏ ।
- ଦୃଶ୍ୟମାନଙ୍କ ଯୋଜନା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଟିପ୍ପଣୀ

- ନୂଆ କରି ସଙ୍ଗୀତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ଦରକାର । ଆଗରୁ ସଙ୍ଗୀତ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲେ ବା ରେକର୍ଡ଼ ହୋଇଥିଲେ ତା'ର ନିର୍ବାଚନ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ସହ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଦି ନାଚ ସହ ସଙ୍ଗୀତ ଦେବାର ଥାଏ ତେବେ ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞଙ୍କ ସହ ମିଶି ତା'ର ଯୋଜନା ହେବା ବିଧେୟ ।
- ବେଶଭୂଷା, ଅଳଙ୍କାର ଇତ୍ୟାଦିର ଯୋଜନା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, (ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଏକ କର୍ମଶାଳାରେ ପିଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଳଙ୍କାର ଓ ବେଶଭୂଷା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲେ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପଯୋଗୀ ଓ ଏହାର ଅନୁଭୂତି ଉପଭୋଗ୍ୟ, ସୃଜନାତ୍ମକ ଓ ଦୀର୍ଘ ମନେ ରଖିବା ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଥାଏ) ।
- ସ୍ଥାନର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରି ପିଲାଙ୍କ ସହାୟତାରେ ତା'ର ସର୍ବାଧିକ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଇ ପାରିବ ।
- ମଞ୍ଚସଜ୍ଜା, ଯବନିକା, ଆଲୋକ (ସମ୍ଭବ ହେଲେ) ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସଙ୍ଗଠନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ଏ ପ୍ରକାର କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଯୋଜନା ପିଲାଙ୍କୁ ଅବାସ୍ତବ ସହ ବାସ୍ତବକୁ ଯୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରେ ଓ ଏହା ସହ ନିଜ ପରିବେଶର ତର୍ଜମା କରିବା, ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ଫଳକୁ ବିଭିନ୍ନ ମାଧ୍ୟମ ଓ ସାମଗ୍ରୀ ଜରିଆରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ହୁଏ ।

କଳାତ୍ମକ ଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ନିମ୍ନ ବିଷୟମାନଙ୍କୁ ବିଚାରକୁ ନିଆଯାଇପାରେ :

- ବିବରଣୀ ଫଳକ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଓ ସେଥିରେ ଖବରକାଗଜର ବିଭିନ୍ନ ରଚନା, ଗପ, କବିତା, ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଇତ୍ୟାଦି ମଡ଼ାଇବା ସହ ତାକୁ ନିଜ ଢଙ୍ଗରେ ସଜାଇବା କରିପାର ।
- ପୃଥିବୀ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କର । ପୃଥିବୀର ଆବଶ୍ୟକତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ପିଲାଙ୍କୁ କୁହ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏକ ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କରିପାରିବ । ପୃଥିବୀର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟରେ ଯାହା ଭାବୁଛି ରଙ୍ଗ କରିବ । ସେମାନେ ସ୍ଲୋଗାନ ଲେଖି ନିଜର ମତକୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବେ ।
- ନିଜର ଏକ ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ ପାଇଁ ପିଲାଙ୍କୁ କୁହ । କିଛିଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ସେଥିରେ କିଛି କିଛି ଯୋଗ କରନ୍ତୁ । ଚିତ୍ର ବା ପ୍ରତିରୂପ ପ୍ରତିଦିନର ଯୋଗ ପରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେବ । ପଚରାଗଲେ ସେମାନେ ନିଜ ଭବିଷ୍ୟତ ଓ ଯୋଜନା ବିଷୟରେ କହିବେ । କିଛି ପ୍ରେରଣାଦାୟକ ଶବ୍ଦ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଭବିଷ୍ୟତର ଯୋଜନା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ।
- କାଗଜ କାମ ଓ ପର ସହ ମୁଖା ତିଆରି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କର । ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭିନ୍ନ ଚରିତ୍ରରେ ମୁଖା ପିନ୍ଧି ଅଭିନୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କର ।
- ପିଲାମାନେ ପତ୍ର ଘଷି ବିଭିନ୍ନ ସୁନ୍ଦର ନକ୍ସା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବେ । ଏହା ଏକ କୌତୁକପ୍ରଦ କଳା ଅଟେ ।
- ଡାଇନୋସର୍, ଜିରାଫ୍ ବା ମିକି ମାଉସ୍‌ର ଏକ ବିରାଟ ଆକୃତି ଦଳଗତ ଭାବରେ କର ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସ୍ଥାନରେ ତାକୁ ସ୍ଥାପିତ କର ।
- ପିଲାମାନେ ନିଜର ଗପ ବା ଚିତ୍ର ପୁସ୍ତକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବେ ।
- ଏକ ଉତ୍ସବର ଆୟୋଜନ ବା ଯୋଜନା କର (ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ) ଯେଉଁଥିରେ ପିଲାମାନେ ସମ୍ପାଦନ କରିବେ ।
- ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଯୋଜନା କର ଯେଉଁଥିରେ ତୁମେ ପିଲାଙ୍କ କଳାତ୍ମକ କୃତିର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିପାରିବ ।
- ନିଜର ଏକ ବ୍ୟଙ୍ଗ ଚିତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କର, ତା'ର ନାମ ଦିଅ ଓ ତାକୁ ବ୍ୟଙ୍ଗ ନାଟକରେ ବ୍ୟବହାର କର ।
- ଦଳରେ କିଛି କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ଓ ଏକ କଣ୍ଢେଇ ନାଚର ପ୍ରଦର୍ଶନର ଯୋଜନା କର ।
- ପିଲାମାନେ ଏକ ରଙ୍ଗକୁ ବିଭିନ୍ନ ବସ୍ତୁ ସହ ଯୋଡ଼ିବା ପାଇଁ କୁହ । ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କରି ସମ୍ପୃକ୍ତ ବସ୍ତୁ ଉପରେ ରଙ୍ଗର ପ୍ରଭାବ ଲେଖିବା ପାଇଁ କୁହ ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୨

୧. ତୁମ ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଯେକୌଣସି ଚାରୋଟି କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଅ

କ..

ଖ..

ଗ..

ଘ..

୨. ଏକ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଯୋଜନା ବେଳେ ତୁମେ କେଉଁ କଥା ମନରେ ରଖିବ ?

କ..

ଖ..

ଗ..

୪.୨.୩. ସ୍କୁଲ ସମୟ ନିର୍ଘଣ୍ଟରେ କଳା ଶିକ୍ଷାର ସ୍ଥାନ

ସ୍କୁଲ ସମୟ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ଅଧିକତଃ ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ସୂଚାଏ । କାରଣ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ ପ୍ରାୟତଃ ସରଳ ଓ ନମନୀୟ ଢାଞ୍ଚା ଥାଏ । ଏହି ସ୍ତରରେ ସମୟ ନିର୍ଘଣ୍ଟ ଅଧିକ ଭାବରେ ମାନବିକ ଦିଗ ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏଇ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କରେ ସମୟ କଳା ପାଇଁ ସମୟକୁ ପାଖେଇ ଦିଏ । ଏହା ନିୟମିତ ଓ ବାରମ୍ବାର ହେବା ଉଚିତ । ଯେହେତୁ ସାନପିଲାଙ୍କ ମନଯୋଗ ଅବଧି କମ୍ ଥାଏ କଳା ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ପ୍ରତିଦିନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବା ଉଚିତ । ଅନୁଭୂତିଟି କେବଳ ୫ରୁ ୧୦ ମିନିଟ୍ ଅବଧିର ହେବ ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଉପଭୋଗ୍ୟ କଳା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଫଳପ୍ରଦ ସମୟ ସଙ୍ଗଠନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ପିରିଅଡ୍‌ର ଅବଧିରେ ଏହାକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର ସମୟ ଏକକରେ ଭାଗ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟର ଗତି ବଜାୟ ରଖାଯାଇପାରେ । କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ଦିଆଯାଉଥିବା ସମୟର ପରିମାଣ ଅନ୍ୟ ବିଷୟର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ସମତୁଲ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଶିକ୍ଷକ ଉଭୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ସମ୍ମିଳିତ ରୂପେ ଦଳୀୟ କାର୍ଯ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଦରକାର ଯୋଉଠି ପିଲାମାନେ ଧାରଣାର ବିନିମୟ କରିପାରିବେ । ବିଷୟଗତ କାମ, ଯେପରିକି ବଡ଼ ଆକାରର ପ୍ରତିରୂପ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବେଳେ ବେଳେ ଅଧିକ ସମୟ ଆବଶ୍ୟକ କରିପାରେ । ତେଣୁ ସମୟର ଆବଣ୍ଟନର ଯୋଜନା ଆଗରୁ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚମତ୍କାର ଦୃଶ୍ୟ ଓ କାଳ୍ପନିକ ଉଦ୍ଦୀପନାର ସୁଯୋଗ ଥାଏ । ଶିକ୍ଷକ ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ସହ କଳାର ସମନ୍ୱୟ ସ୍ଥାପନା କରି ଏହାର ଉପଯୋଗ କରିଥା'ନ୍ତି । ଏହି ଉପାୟରେ ସେହି ବିଷୟ ସବୁ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟକୁ ମଧ୍ୟ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିହେବ । ଗପର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବା, କବିତା, ନାଟକ, ଚିତ୍ରରେ ଐତିହାସିକ ଘଟଣା, ଚିତ୍ରକଳା ଇତ୍ୟାଦି ସେହି ପିରିଅଡ୍‌ରେ କଳାର ଉପଯୋଗ ପାଇଁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଅବସର ଅଟେ । କଳାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ପାଇଁ ଯତ୍ନ ନେବା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଏକ କଳା ଶ୍ରେଣୀର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସ୍ୱଷ୍ଟ ନହେଲେ କଳାଶ୍ରେଣୀଟି ଅର୍ଥହୀନ ହୋଇଯାଏ ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୩

୧. କେଉଁ ଉକ୍ତିଟି ଠିକ୍ -

- ଆମେ କଳାକୁ ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ସହ ସମନ୍ୱିତ କରିପାରିବା ( )
- ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ତୁଳନାରେ କଳାକୁ କମ୍ ସମୟ ଦେବା ଉଚିତ୍ ()
- କଳା ପାଇଁ ଆବଣ୍ଟିତ ସମୟ ଉପରେ ଜଣେ ଅନମନୀୟ ରହିବା ଉଚିତ୍ । ( )

୪.୩. କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସ୍ଥାନର ସଙ୍ଗଠନ

କଳା ଶ୍ରେଣୀର ସଫଳତା ପାଇଁ ଫଳପ୍ରଦ ସଙ୍ଗଠନ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ସେଥିପାଇଁ ତେଣୁ ଆଗୁଆ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥିପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ହେଲା ପାଠର ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକର ତାଲିକା କରି ସାମଗ୍ରୀ ଗୁଡ଼ିକର ଆଗୁଆ ତନଖି କରିବା ଯେପରି ଯଥାର୍ଥ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ଏସବୁର ସଙ୍ଗଠନ ଆଗୁଆ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

୪.୩.୧. କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ କେଉଁ ସବୁ ସାମଗ୍ରୀ ଆବଶ୍ୟକ -

ଯେକୌଣସି ଦୃଶ୍ୟକଳା ପାଇଁ ପିଲାଏ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ଆବଶ୍ୟକ କରନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକ ଚିତ୍ରାଙ୍କନ ପାଇଁ ପିଲା ଅତିକମ୍‌ରେ ଏକ ପେନ୍‌ସିଲ୍, ଏକ କାଗଜ ଖଣ୍ଡ ଓ ଏକ ଲିଭାଇବା ରବର୍ ଆବଶ୍ୟକ କରେ । ପ୍ରଶାସନିକ କଥା ବୁଝିଲା ପରେ ଶିକ୍ଷକ ନ୍ୟୂନତମ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇବା ପାଇଁ ସମର୍ଥ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ଏକ ପୋଲର ନଟ୍ ଓ ସ୍କ୍ରୁ ଭଳି । ପିଲାଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତା ଦେଖି ଶିକ୍ଷକ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇବେ ।

(i) ଦୃଶ୍ୟକଳା ପାଇଁ - ଦୃଶ୍ୟକଳାରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଏଇସବୁ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିପାରିବେ :

• ଚିତ୍ରାଙ୍କନ, • ରଙ୍ଗଚିତ୍ର କରିବା, • ଛାପା କରିବା, • ମାଟିର ପ୍ରତିରୂପ, • କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତି, • କାଗଜମଣ୍ଡ ଛାଞ୍ଚ(ଆକୃତି • କାଗଜ କାମ, • ସ୍ଥାପନ କରିବା, ଅଙ୍କନା / ରଙ୍ଗୋଲି / ଝୋଟି, • ପଥର ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ , • କୋଲାଜ୍ (ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଆକୃତି)

ଉପରୋକ୍ତ କଳା ଓ କ୍ରାଫ୍ଟ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ -

• ଅଠା ଓ ଟେପ୍, • ରଙ୍ଗ ଓ ତୁଳି, • ମାଟି ଓ ଦଳା ହୋଇଥିବା ଅଟା, • ବାଲି, • ରଙ୍ଗୀନ କାଠି ବା ମହମ, • ସୂତା ଓ ତୁଳା, • କଲମ, ପେନ୍‌ସିଲ୍, ମାର୍କର, • ବହି, • ରଙ୍ଗୀନ କାଗଜ ଓ ଜରି, • ଦୃଶ୍ୟ ଶ୍ରାବ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ, • କତୁରୀ ଓ ଛୁରୀ, • କାଗଜ ମଣ୍ଡ , • ଷ୍ଟେନ୍‌ସିଲ୍, • ମହମ, • ଖବର କାଗଜ ଓ ପତ୍ରପତ୍ରିକା, • କାଠର ବିଭିନ୍ନ ଆକୃତି ।

ଥରେ ସାମଗ୍ରୀ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଗଲେ ଶିକ୍ଷଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ଗୋଟିଏ ସାମଗ୍ରୀ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଖବର କାଗଜ ପେକିଂ ପାଇଁ ଓ କାଗଜ ମଣ୍ଡ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ ।

(ii) ସମ୍ପାଦନ ହେଉଥିବା କଳା ପାଇଁ -

ସମ୍ପାଦନ ହେଉଥିବା କଳା ପାଇଁ ଆମର ଦାମିକା ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ବେଶଭୂଷା ଓ ଅଳଙ୍କାର ଦରକାର ନାହିଁ । ବିଷୟ ଭିତ୍ତିକ ସାମଗ୍ରୀ ଯାହା ଦୃଶ୍ୟକଳାରେ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ସମ୍ପାଦନ କଳାରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ମୁଖା, ମୁକୁଟ, ବେଶଭୂଷା ଯାହା ଦୃଶ୍ୟକଳାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥାଏ ତାହା ନାଟକ, ଚରିତ୍ର ଅଭିନୟ ଇତ୍ୟାଦିରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଆକୃତି ଓ ସ୍ଥାନ ପରି ଦୃଶ୍ୟ ଧାରଣା ନାଚ ମାଧ୍ୟମରେ ବାସ୍ତବତା ହୋଇପାରିବ । ନାଚ ଦ୍ୱାରା ଖୋଜି ବାହାର ହୋଇଥିବା ବିଷୟବସ୍ତୁକୁ ଦୃଶ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ଅଧିକ ବିକଶିତ କରାଯାଇପାରିବ । ସେ ଯାହା ହେଉ ସମ୍ପାଦନ କଳା ପାଇଁ ପିଲାମାନେ ନିଜର ସେଟ୍, ବେଶଭୂଷା ଓ ମୁଖା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବେ । ବେଶଭୂଷା ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏତେ ସହଜ ଯେ ଏକ ପୁରୁଣା ଟିସାର୍ଟ ଓ ଟ୍ରାଉଜର୍‌କୁ ରଙ୍ଗ ଦେଇ ଓ ଠିକ୍ ଭାବରେ କଟାକଟି କରି ଏକ ଚମତ୍କାର ବେଶରେ ପରିଣତ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଅବଦାନ ହେଲା ସମ୍ଭାବ୍ୟ ବାଟ ସାହାଯ୍ୟରେ ପିଲାଙ୍କ ଅଭିନବ କାମକୁ ଅଭିପ୍ରେରିତ କରିବା ।

ସାଧାରଣରେ ମିଳୁଥିବା ଅନେକ ପ୍ରକାର ସାମଗ୍ରୀ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ଯେପରି -

• ଗୋଟି ମାଳି, • କାଗଜ ଅଳଙ୍କାର, • ସାଧାରଣ ପାରମ୍ପରିକ ଶାଢ଼ୀ, • ସାଧାରଣ ଭାବରେ ବଜା ଯାଉଥିବା ଯନ୍ତ୍ରପାତି, • ବିଭିନ୍ନ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ପାଇଁ କାଗଜ, • ଫୁଲ, ପତ୍ର, • ମହମ ଓ ମାଟିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଳଙ୍କାର, • ବିଭିନ୍ନ

ଟିପ୍ପଣୀ

ମୁଖା ସାଜସଜ୍ଜା ପାଇଁ କ୍ରେପ୍ କାଗଜ, •ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ସାମଗ୍ରୀ, • ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କଣ୍ଢେଇ, • ମାଇକ୍ ବା ଶବ୍ଦ ପାଇଁ ଯନ୍ତ୍ରପାତି, • ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର କପଡ଼ା ।

ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଏସବୁ ମନରେ ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ -

- କାର୍ଯ୍ୟଟିର ଯଥେଷ୍ଟ ଆଗରୁ ସାମଗ୍ରୀ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇଥିବା ଦରକାର । ତୁମ ଯୋଜନାରେ ଥିବା ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକ ସହଜରେ ମିଳୁଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ଧାରୁଆ ବସ୍ତୁ ବା ସାମଗ୍ରୀକୁ ପରିହାର କର । ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ନିରାପଦ ହେବ ।
- ପିଲାମାନଙ୍କୁ ବିନା ବାଧ୍ୟବାଧକତାରେ ସାମଗ୍ରୀ ଆଣିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କର ।
- ଶ୍ରେଣୀରେ ଏକ ମେଜିକ୍ ବାକ୍ସ ବା ଝୁଡ଼ି ରଖ ଯେଉଁଥିରେ ପିଲାମାନେ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ରଖିପାରିବେ ।
- ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରି ପିତାମାତାଙ୍କ ଉପରେ ବୋଝ ଦିଅନାହିଁ ।
- ପିଲାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସାମଗ୍ରୀ କିଣିବାକୁ ମନା କର ।
- ପିଲାମାନେ ଦଳରେ ସାମଗ୍ରୀ ସଂଗ୍ରହ କରି କାର୍ଯ୍ୟଟି କରିବା ଦରକାର ।
- ସାମଗ୍ରୀ ଯେପରି ପରିବେଶ ଅନୁକୂଳ ହୁଏ ମନେରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ।
- ଶ୍ରେଣୀରେ ବସିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନମନୀୟ ରଖ ।
- ପିଲାଙ୍କୁ ଦଳରେ ସାମଗ୍ରୀର ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଅ । ନିୟମିତ ସ୍ଥାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ କର ।
- ସାମଗ୍ରୀର ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତାର ଆଦର କର ।
- ସାମଗ୍ରୀ ପିଲାଙ୍କ ବୟସ ଅନୁଯାୟୀ ହେବା ଦରକାର ।
- ତୁମର ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଓ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ହେଉଛି 'ତୁମେ' ଓ 'ପିଲାଙ୍କ କଳ୍ପନା' ।

ଥରେ ଜିନିଷର କିପରି ଯତ୍ନ ନିଆଯିବ ବୁଝିଗଲେ ପିଲାଏ ସାମଗ୍ରୀ ସାଇତି ରଖିବାରେ ନିଜ ଭୂମିକା ଠିକ୍ ତୁଲାଇବେ । ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନତା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ଆଗୁଆ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୪

୧. ନିମ୍ନ ସାମଗ୍ରୀଗୁଡ଼ିକୁ ଉପଯୁକ୍ତ କଳା ରୂପ ସହ ମେଳ କର ।

ସାମଗ୍ରୀ	କଳାରୂପ
ସଙ୍ଗୀତ ଯନ୍ତ୍ର	କଣ୍ଢେଇ ନାଚ
ଶାଢ଼ୀ	କୋଲାଜ୍ (ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଚିତ୍ର)
ପୁରୁଣା ପତ୍ରିକା	ଚରିତ୍ର ଅଭିନୟ
ମାଇକ୍	ରଙ୍ଗ କରିବା
ରଙ୍ଗ ଓ ତୁଳୀ	ନାଚ

୪.୩.୨. କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସ୍ଥାନର ସଙ୍ଗଠନ କିପରି ହେବ

ଶିକ୍ଷାଦାନ ଶିକ୍ଷଣ ଅନୁଭୂତିର ସଙ୍ଗଠନ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଉତ୍ସାହ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ସହ ଦୃଢ଼ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶକ୍ତି, ଉଚ୍ଚ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ, ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ବ୍ୟାପକ ଅଭିଜ୍ଞତା, ଉପଯୁକ୍ତ କଳ୍ପନା ଓ ଉତ୍ତମ ଯୋଗାଯୋଗ

କୌଶଳ ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ । ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ କେତେ ପୂରଣ କରିପାରିବେ ଏଥିପାଇଁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଦରକାର ।

(i) ଦୃଶ୍ୟକଳା ପାଇଁ -

ସାମଗ୍ରୀ - ଦୃଶ୍ୟକଳା ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀର ସଙ୍ଗଠନ ଶିଶୁ, ପିତାମାତା, ସ୍କୁଲ୍ ଓ ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସମ୍ମିଳିତ ଓ ବିଚାର ବିମର୍ଶର ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଉତ୍ସାହ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ନିୟମିତ ଓ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସାଧନ ଯୋଗାଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ସମ୍ବଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚିନ୍ତା କରିବା ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସାମଗ୍ରୀ ଦୁଇପ୍ରକାର ହେବା ଉଚିତ୍ -

- ଶିକ୍ଷକ - ସ୍କୁଲ୍ ଦ୍ୱାରା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ।
- ପିଲା - ଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିବା ।

ଶିକ୍ଷକ, ଶିଶୁ, ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ଓ ପିତାମାତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତମ ଯୋଗାଯୋଗ ଏକ ସାଧାରଣ ଆଭିମୁଖ୍ୟର ବିକାଶରେ ଓ ସାମଗ୍ରୀ ଉପଲବ୍ଧିକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ । ଏଠି ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଭୂମିକା ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ସେ ସାମଗ୍ରୀର ସଙ୍ଗଠନ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଉତ୍ସରୁ କରିବେ -

୧. ପିଲାଙ୍କ ପାଖରୁ - କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଯୋଜନା କଲାବେଳେ ଶିକ୍ଷକ ପିଲାଙ୍କୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ କରି ସେମାନଙ୍କ ପରିବେଶରୁ ସାମଗ୍ରୀ ସଂଗ୍ରହ କରିପାରିବେ । ଅଞ୍ଚଳରେ ମିଳୁଥିବା ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ / ବିନା ମୂଲ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ସଂଗ୍ରହକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଉଚିତ୍ । ପିଲାଙ୍କ ସହିତ ସାଧାରଣରେ ମିଳୁଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ହେଲା - ଖାଲି କାଗଜ ପଟା ବାକ୍ସ, ଖାଲି ବୋତଲ, ଶୁଖିଲା ପତ୍ର ଓ ଫୁଲ, ବାଲି ଗରଡ଼ା, ବ୍ୟବହୃତ ବହି ଓ ପତ୍ରିକା, ଗଛର ଛୋଟ ଡାଳ, ବେଲୁନ୍, ମୁଦ୍ରା, ଚିତ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ।

୨. ପିତାମାତାଙ୍କ ପାଖରୁ - ପିତାମାତା କଳା ସମ୍ପାଦନ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ବସ୍ତୁ ଓ ସାମଗ୍ରୀ ଦେଇ ସହାୟତା କରିପାରିବେ । ପିଲାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ସକ୍ରିୟ ଆଗ୍ରହର ଏକ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଅଛି । ଘରୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ପାରୁଥିବା ସାମଗ୍ରୀ ହେଲା - ପୁରୁଣା ଲୁଗା, ବଳକା ଉଲ୍ ସୂତା, ପୁରୁଣା କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର, କାଗଜ ଥାଳି, ଥର୍ମୋକୋଲ୍ ଗ୍ଲାସ୍, ଭର୍ତ୍ତି କରିବା (ପେକ୍)ସାମଗ୍ରୀ, ପୁରୁଣା ମୋଜା, ଆଇସ୍‌କ୍ରୀମ୍ କପ୍, କାଠି / ବାଡ଼ି, ବ୍ୟବହୃତ CD ଇତ୍ୟାଦି ।

୩. ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ଚାରୁକଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କକ୍ଷରୁ - ଶିକ୍ଷକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚାରୁକଳା କକ୍ଷକୁ ସେମାନଙ୍କ ସଂଗ୍ରହ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିପାରିବେ । କିଛି ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ଚାରୁକଳା କକ୍ଷ ଯେପରି ଜାତୀୟ ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ଜାତୀୟ ଚାରୁକଳା କକ୍ଷଙ୍କ ପାଖରେ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ଼, ପୋଷ୍ଟର୍, କ୍ୟାଲେଣ୍ଡର୍ ଓ ନିର୍ବାଚିତ ସାମଗ୍ରୀ ସବୁ ଥାଏ । ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଧକ୍ଷ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସଂଗ୍ରହାଳୟ ଓ ଚାରୁକଳା କକ୍ଷକୁ ଯୋଗାଯୋଗ କରି (ନିଜ ସହର ବା ରାଜ୍ୟର) ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀରେ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ କହିପାରିବେ ।

୪. ଗୋଷ୍ଠୀ ପାଖରୁ - ସ୍କୁଲ୍ କଳା ଓ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀ କଳାକୁ ସମ୍ପୃକ୍ତ କରି ପାରମ୍ପରିକ କଳା ଶିକ୍ଷଣ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଚିତ୍ର ଶିଳ୍ପୀ, କୁମ୍ଭାର, ପଥର ଶିଳ୍ପୀ, ସଙ୍ଗୀତ ଯନ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ, ବଢେଇ, ତନ୍ତି, ଝୁଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ, ଛାପା କରିଗର ଇତ୍ୟାଦି ପିଲାଙ୍କ ସହ ମିଶି କାମ କରିପାରିବେ ଓ ସାମଗ୍ରୀ ଓ କୌଶଳ ଯୋଗାଇ ପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ବୃତ୍ତିଗତ କୌଶଳ କୁଶଳି କାରିଗରି ପଣିଆ ପାଇଁ ଏକ ବିରାଟ ସମ୍ବଳ ଅଟେ ।

୫. ଦୂରଦର୍ଶନ (ଟେଲିଭିଜନ୍) ଓ ଭିଡିଓରୁ - ବିଭନ୍ନ ସମୟରେ କଳାକାରମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଟେଲିଭିଜନ୍‌ରେ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୁଏ ଓ କିଛି ମଧ୍ୟ ଭିଡିଓରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୁଏ । ଏଥିରୁ ଆନେକ ଧାରଣା ଆଣି ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ କରାଯାଇପାରିବ । କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଶଳ ଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଧ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଯାଗୀ ହୋଇଥାଏ ।

ସ୍ଥାନ

ଯଥା ସମ୍ଭବ ପିଲାଏ ଆରାମରେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ଥିବା ଉଚିତ୍ । ପିଲାଙ୍କ ଯିବା ଆସିବା ପାଇଁ ସହାୟକ

ଟିପ୍ପଣୀ

ହେବା ପରି ଆସବାବପତ୍ର ସଜ୍ଜିତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେପରି ସେମାନେ ନିଜ କାମକୁ ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରୁ ଦେଖିପାରିବେ । ଏହା ସହ ହାତରେ ଥିବା କାମ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସ୍ଥାନ ଥିବା ବିଧେୟ । ସାମଗ୍ରୀ ସହଜରେ ମିଳୁଥିବା ଉଚିତ୍ । ବେଳେ ବେଳେ ପିଲାଏ ଘର ବାହାରେ କାମ କରିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିବେଶକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ସହ ପିଲାଙ୍କ ଅବଦାନକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଏ (ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକ ପ୍ରାଚୀର ଚିତ୍ର) ତାହା ପିଲାର ଅନୁଭୂତିର ଦିଗନ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ କାନ୍ଥର ବାହାରକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରିଥାଏ ।

ପରିଷ୍କାର ଓ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଯତ୍ନ ନେବା ଆବଶ୍ୟକ । କେତେକ ଦିଗର ଅଧିକ ଯତ୍ନ ନିଆଯିବା ଦରକାର, ଯେପରି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଚାଲୁଥିବାବେଳେ କୋଠରୀ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଲୋକିତ ହେବା ସହ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବାୟୁ ଚଳାଚଳ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଭୌତିକ ପରିବେଶ ଆଖିଦୃଶିଆ ଭାବରେ ଉଦ୍ଦୀପକ ଓ ଜୀବନ୍ତ ହେବା ସହ ପିଲାଙ୍କ କଳା ଶିକ୍ଷଣରେ ସହାୟକ ହେବ ।

(ii) ସମ୍ପାଦନ କଳା ପାଇଁ

ସାମଗ୍ରୀ -

ପିଲାଙ୍କୁ ନିଜର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଉପକରଣ ଓ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ସଙ୍ଗୀତ ଓ ନାଚ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଅଧିକ ଜୀବନ୍ତ କରିପାରିବେ । ଏହା ଆଗ୍ରହ ଉଦ୍ଦୀପକ, ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ଶିକ୍ଷଣ ଅନୁଭୂତିର ହୋଇପାରିବ । ପିଲାମାନେ ଫୁଲ, ପତ୍ର ଓ ପର ବ୍ୟବହାର କରି ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବେ । ଛୋଟ ଚୁଡ଼ିକୁ ଇୟରିଂ (କାନଫୁଲ) କରାଯାଇପାରିବ । କାଗଜପଟା, ଜରି କାଗଜ, ଚକ୍‌ଚକିଆ ଜିନିଷ ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟବହାର କରି ସୁନ୍ଦର ଓ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ ସାପେକ୍ଷ ଅଳଙ୍କାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିହେବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାନ୍ତରେ ବେଶଭୂଷା ଓ ଅଳଙ୍କାର ପାଇଁ ଅସଂଖ୍ୟ କଳାକାର ଓ କାରୀଗର ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ଉପରୋକ୍ତ କୌଶଳ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନିଆଯାଇପାରିବ । ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଉପକରଣର ବିଭିନ୍ନ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଏକ ଦୁପଟ୍ଟା ପବନ ବହିବାକୁ ଦର୍ଶାଇପାରିବ । ମୁହଁ ଉପରେ ଟାଣି ଦେଲେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ମୁହଁର ଘୋଡ଼ଣୀ ହୋଇପାରିବ । ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡକୁ ଧରିଲେ ଦଉଡ଼ି ଓ ଦୁଇ ପାପୁଲିକୁ ଧରିଲେ ଏହା ଏକ ଶିଶୁର ରୂପ ହୋଇପାରିବ । ସଙ୍ଗୀତର ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସାନପିଲାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦିଏ । ପିଲାମାନେ ଚାମଚ, ପଥର, ପାତ୍ର, ଟିଣ ଓ ଅନ୍ୟ ଜିନିଷ ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟବହାର କରି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ଉଚିତ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ତାଳି ଜୋର୍ ଓ ଟେବୁଲ୍ ବାଡ଼ାଇ ସୂର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରିବ । ଏକ ଯୋତା ବାକ୍ସ, କିଛି ରବର ଓ ଖଣ୍ଡେ କାଠ ସାହାଯ୍ୟରେ ଗିଟାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିହେବ । ଆଠଟି ଗ୍ଲାସ୍‌ରେ ବିଭିନ୍ନ ପରିମାଣର ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି କରି ଏକ ଜଳ ତରଙ୍ଗ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରିବ ।

ସ୍ଥାନ - ଯୋଉଠି ପୃଥକ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ସେଠି ଶ୍ରେଣୀ କୋଠରି ବା ଅନ୍ୟସ୍ଥାନକୁ ଡେସ୍କ ଓ ଚୌକିକୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାରେ ସଜାଇ କିଛି ଖୋଲା ସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇପାରିବ ବା ଅନ୍ୟ ଏକ ଖୋଲାସ୍ଥାନର ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ପିଲାଏ ନିଜା ଜୋତା ଖୋଲିଦେଇ ବାହାରେ ତାକୁ ଧାଡ଼ିରେ ରଖିବେ । ସେମାନେ ବୃତ୍ତାକାରରେ ବା ଶିକ୍ଷକ ଚାହିଁବା ମୁତାବକ ବସିବେ । ପ୍ରକୃତରେ ଆମେ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନ - ଏକ ଚଟାଣ ବା ଏକ ଛାତକୁ ମଞ୍ଚ ରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିପାରିବା । ଆମେ ଉପସ୍ଥାପନା ଓ ଦର୍ଶକଙ୍କ ବସିବାର ଯୋଜନା କଲେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସ୍ଥାନର ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ । ବେଳେ ବେଳେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହତାର ଏକ ଅଂଶ ଏକ ନାଟକ ପାଇଁ ଚମତ୍କାର ମଞ୍ଚ ହୋଇପାରିବ । ଯେପରିକି ପାହାଚ, ଖମ୍ବ ଥିବା ବାରଣ୍ଡା ଇତ୍ୟାଦି । ଏକ କାନ୍ଥ ବା ଗଛ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଥାଇ ସ୍ଥାନ ମଞ୍ଚ ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନ ହୋଇପାରିବ । ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ଏକ ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ର୍ ବା କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍ ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ (ଯେଉଁଠି ଉପଲବ୍ଧ) ସହାୟକ ହେବ । ପିଲାମାନେ କିଛି ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣିବା ବା କିଛି CDରେ ନାଚ / ଡ୍ରାମା ଦେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ପାଗ ଅନୁକୂଳ ଥିଲେ ସ୍କୁଲ୍ ପଡ଼ିଆରେ ଏକ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିପାରିବ । ଶ୍ରେଣୀ ବାହାରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତୁମେ ଗଛ ଓ ଫୁଲର ଉପଯୋଗ କରି ଏକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିପାରିବ । ପିଲାମାନେ ପ୍ରକୃତିରେ

ମିଳୁଥିବା ସଙ୍ଗୀତ, ନାଚ ଓ ଅଭିନୟର ଉପାଦାନର ଅନୁକରଣ କରିପାରିବ । ନୀଳ ଆକାଶ ତଳେ ଖୋଲାରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପିଲାମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ଭାଗ ନିଅନ୍ତି ।

ଆମ ପାଖରେ ଏକ ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ ଥିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ଏହାକୁ ଅଭିନବ ଉପାୟରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଚିନ୍ତା କରିପାରିବା । ଏକ ନାଟକର ଏକ ଅଂଶ ବା ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମଞ୍ଚରେ ଓ ଅନ୍ୟ ଭାଗ ସ୍କୁଲ୍‌ର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶର ସାଜସଜ୍ଜାରେ କଲେ ତାହା ଆକର୍ଷକ ଓ ଉଦ୍ଦୀପକ ହେବ ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୫

୧. ତୁମ ହସ୍ତକଳା ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ କେଉଁଠୁ ସାମଗ୍ରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ ?

ଗୋଷ୍ଠୀ, ଦୋକାନ, ସପିଙ୍ଗ୍ ମଲ୍

୨. ବିଦ୍ୟାଳୟର କେଉଁସବୁ ସ୍ଥାନ ମଞ୍ଚ ସ୍ଥାପନା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ ?

....

....

....

....

୩. ଏକ କୁମ୍ଭକାର ଗୋଷ୍ଠୀ ପିଲାଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ କେଉଁ ପ୍ରକାର ଅବଦାନ ଦେଇପାରିବ ?

....

....

....

....

୪.୩.୩. ସାମଗ୍ରୀକୁ ସାଇତି ରଖିବା ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ

ବେଶି ଖର୍ଚ୍ଚ ନକରି ଓ ସରଳ ଭାବରେ ସାମଗ୍ରୀର ସଙ୍ଗଠନ କରାଯାଇପାରିବ ଓ ସାଇତି ରଖାଯାଇପାରିବ । ସେ ପିଲାଙ୍କୁ ସାମଗ୍ରୀର ଦାୟିତ୍ୱ ଦେବେ ଓ ନିୟମିତ ବ୍ୟବଧାନରେ ଦାୟିତ୍ୱ ବଦଳାଇବେ । ପିଲାଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ବୋଧ ଅଛି । ସେମାନେ ଯତ୍ନଶୀଳ ଓ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ । ବିଭିନ୍ନ ବସ୍ତୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଟ୍ରେ, ପୁରୁଣା ଝୁଡ଼ି ବା ଜୋତାବାକ୍ସ ଉତ୍ତମ ଅଟେ । ଏକ ବଡ଼ ବାକ୍ସରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ସାମଗ୍ରୀ ରଖି ଶିକ୍ଷକ ତାକୁ 'ମେଜିକ୍ ବାକ୍ସ' ନାଁ ଦେଇପାରିବେ । ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ନୂଆ ନୂଆ ସାମଗ୍ରୀ ବାକ୍ସରେ ରଖାଯାଇପାରିବ ଓ ତା' ଫଳରେ ସେଥିରୁ କେଉଁ ଦିନ କ'ଣ ବାହାରିବ ଜାଣିବା ପାଇଁ ପିଲାମାନେ କୌତୁହଳ ହେବେ ।

କଳା ସାମଗ୍ରୀର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏଥିପାଇଁ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରେଣୀରେ ଓ ବାହାରେ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବେ । ଏହା ଏକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଫଳକରେ କାନ୍ଥରେ, ବାରଣ୍ଡାରେ ବା ସ୍ତମ୍ଭରେ ହୋଇପାରେ । ଏହାଦ୍ୱାରା କଳା ପ୍ରତି ପିଲାଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଓ ସହପାଠୀ ମୂଲ୍ୟାୟନର ସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ମିଳିବ । ଶ୍ରେଣୀରେ ଏକ 'ଶିଶୁ କୋଣ' ବା ସଂଗ୍ରହାଳୟ ସ୍ଥାପନ ମଧ୍ୟ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର ଆଉ ଏକ ଉପାୟ ।

୪.୪. ପ୍ରାଥମିକ ସ୍ତରରେ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ସହାୟତା

ପିକାଶୋ ଲେଖିଥିଲେ 'ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ଜଣେ କଳାକାର' । ପିଲାମାନେ ବୟସ ବଢ଼ିବା ସହ ଯେପରି 'କଳାକାର' ହୋଇ ରହନ୍ତି ତାହା ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ନିଶ୍ଚିତ କରିବା ଉଚିତ୍ । କଳା ଏକ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ଉପାୟ

ଟିପ୍ପଣୀ

ଟିପ୍ପଣୀ

ଯାହା ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ପିଲାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିପାରିବା । ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ କଳା ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସାଧନ । କାରଣ ସେମାନେ ଲେଖିପଢ଼ି ଜାଣିବା ପୂର୍ବରୁ ଏହା ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଚିନ୍ତା ଓ ଆବେଗ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଦିଏ । ଏକ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ହଜାରେ ଶବ୍ଦ ସହ ସମାନ । ଶିକ୍ଷକ ବିଭିନ୍ନ ବାଟରେ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ସହାୟତା କରିପାରିବେ । କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିରେ –

- ଏକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥାଏ ଯାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ କଳାତ୍ମକ ରୂପର ଲକ୍ଷଣକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦୃଶ୍ୟକଳାରେ, ସଙ୍ଗୀତ, ନାଟକ ଓ ନାଚର ସୁଯୋଗ ଥାଏ ।

୪.୪.୧. କଳା ଶିକ୍ଷାରେ ସହାୟତାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

'ସହାୟତା'ର ଅର୍ଥ ହେଲା ଏହା ଏପରି ଏକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯାହା ଅନ୍ୟର କାମକୁ ସହଜ କରିଥାଏ ଓ ଯେ ଏପରି କରିଥାଏ ତାଙ୍କୁ 'ସହାୟକ' ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସହାୟତା ଶିକ୍ଷାଦାନର ଏକ କଳା:

- ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗାଇବା ।
- ପିଲାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗୀତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବ୍ୟବହାର କରିବା ପାଇଁ ଖୋଲା ସୁଯୋଗ ଦେବା, ଯତ୍ନ ପାଇଁ ସତର୍କ କରାଇବା, ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ର ପାଇଁ ଦାୟୀ କରାଇବା ।
- ପ୍ରଚୁର କଳାତ୍ମକ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇ ପିଲା ନିଜେ ନିର୍ବାଚନ କରିନେବା ଓ ଅଭିନବ କିଛି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ।
- ଅପରିଷ୍କାର ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି ବ୍ୟବହାର କରି ହାତ ଅପରିଷ୍କାର କରିବା ବିଷୟରେ ସତର୍କ କରି ଲୁଗାପଟା ଓ ପରିବେଶ ପରିଷ୍କାର ରଖିବା ଉପାୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଧାରଣା ଦେବା ।
- ନିକଟସ୍ଥ ପରିବେଶର ବସ୍ତୁ ମାଧ୍ୟମରେ ପିଲା ପାଖରେ ଧାରଣା ପହଞ୍ଚାଇବା ।
- ପିଲା ଯେପରି କାମଟି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ ସେଥିପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ।
- ବିଭିନ୍ନ ମତାମତ ଶୁଣି ପିଲା ଯେପରି ଗୁଳାରୁ ବାହାରି ଚିନ୍ତା କରିବ ପ୍ରେରିତ କରିବା ।
- ପିଲାଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ବଳ ଯଥା -ବହି , ୱେବ୍‌ସାଇଟ୍, CD, ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହ ସଂଯୁକ୍ତ କରିବା ।
- ପିଲାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ କରିବା – ଶ୍ରେଣୀ ସଙ୍ଗଠନ, ପରିଷ୍କାର ରହିବା ସଚେତନତା, ଡେସ୍କ ଓ ଚୌକିର ସଙ୍ଗଠନ, ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଶ୍ରେଣୀ ଉଭୟ ପାଇଁ ନିଜର ଭାବର ବିକାଶ କରିବା ।

ଧାରଣା, କୌଶଳ ଓ ମନୋବୃତ୍ତିର ବିକାଶ ପାଇଁ ବିଧିବଦ୍ଧ ସହାୟତା ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ । ଶିକ୍ଷକ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସ୍ଥାନର ଉପଲବ୍ଧି ତଥା କିଛି ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀଙ୍କ ବିଶେଷ ଆବଶ୍ୟକତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜାଣିବେ । ସହାୟତା ପାଇଁ କଳା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଓ ଗଭୀର ଚିନ୍ତା ଓ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟରେ ଭାରସାମ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ – ୬

୧. ପ୍ରସ୍ତୁତ କଳାତ୍ମକ ସାମଗ୍ରୀର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ପାଇଁ ତୁମେ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଲେଖ ।

....

....

....

....

ଟିପ୍ପଣୀ

୨. ନିଜ ଭାଷାରେ 'ସହାୟତା'ର ବର୍ଣ୍ଣନା କର

....

....

....

....

୪.୪.୨. ସହାୟତା ପ୍ରକ୍ରିୟା

ପିଲାମାନେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଠି ଚାହିଁବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସ୍ଥାନ ଯୋଗାଇବା ସହାୟକ ରୂପେ ତୁମର ଦାୟିତ୍ୱ ।

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ଦକ୍ଷତା ସହ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ତୁମେ ସହାୟତା ପ୍ରକ୍ରିୟା ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ -

ଉଦାହରଣ - ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ମନେ ରଖିବେ :

- ଶ୍ରେଣୀରେ 'ଯାଦୁ କା ପିଟାରା' ଭଳି ବାକ୍ସ ରଖିବେ । ଏଥିରେ ଅନେକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଓ ସାମଗ୍ରୀ ରଖିବେ - ରଙ୍ଗୀନ୍ ପେନ୍‌ସିଲ୍, ମାର୍କର୍, ଜଳ ରଙ୍ଗ, ଅଠା, କାଗଜ, ପେନ୍‌ସିଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।
- ଏକାଠୀ ଗାଇବା । ପିଲାଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରିୟ ଗୀତ ଗାଇବା ପାଇଁ କହ ଓ ତାପରେ ତହିଁରୁ ଖୋଜିବା ପାଇଁ କହ ।
- ବିଦ୍ୟାଳୟର ସମୟ ପରେ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କର । ସପ୍ତାହନ୍ତ ଦିନ ବା ଛୁଟି ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ଅବସର ବିନୋଦନ କେନ୍ଦ୍ର ଏଗୁଡ଼ିକର ଆୟୋଜନ କରନ୍ତି ।
- କ୍ଷେତ୍ର ପରିଦର୍ଶନର ଆୟୋଜନ କର ଯେପରି ପିଲାମାନେ ବାସ୍ତବ ଦୁନିଆର ଧାରଣା ଅନୁଭୂତି ହାସଲ କରିବେ ।
- ତମ କ୍ଲାସ୍‌ରେ CD, ସଙ୍ଗୀତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି, TV ଓ କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍ ରଖ ।
- ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ରଖ ।
- ଗୀତ, କବିତା, ଗପର ଏକ ସଂଗ୍ରହ ରଖ ଯାହା ଗୀତ, ନାଚ ଓ ଅଭିନୟ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ ।
- ଗୀତ /ନାଚ /ଡ୍ରାମା ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଯଥା ପ୍ରକୃତି, ଆକୃତି, ମାପ, ଭାରସାମ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ଆଧାରିତ ହୋଇପାରିବ ।
- ସରଳ ସଙ୍ଗୀତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି (ଏପରିକି ଅଞ୍ଚଳରେ ମିଳୁଥିବା ସାମଗ୍ରୀରୁ ପିଲା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିବା), ଅନ୍ୟ ସମ୍ପତ୍ତି ଯଥା ଦୁପଟ୍ଟା, କାଠି, ବାଲି ଗରଡା, ରଙ୍ଗୀନ ଯବନିକା ଇତ୍ୟାଦି ରଖ ଯାହା ଉପସ୍ଥାପନାରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇପାରିବ ।
- ପ୍ରଚୁର ଅଧ୍ୟୟନ କର ଯେପରି ପିଲା ଯେକୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ ଉତ୍ତର ଦେଇପାରିବ ।
- ଭିଡିଓ କ୍ଲିପ୍‌ର ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ଆଗୁଆ କମ୍ପ୍ୟୁଟର୍ ଓ ପ୍ରୋଜେକ୍ଟର୍‌ର ଆୟୋଜନ କର ।
- ଶ୍ରେଣୀରେ ବ୍ୟବହାର ପୂର୍ବରୁ ଭିଡିଓ କ୍ଲିପ୍‌ର ପରଦାରେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କର ।

ସବୁଠୁ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାଦାନ ହେଲା ତୁମର ଆଗ୍ରହ । ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୋପାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି ପ୍ରଶଂସା ଓ ଉତ୍ସାହିତ କର ।

ଟିପ୍ପଣୀ

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୭

୧. ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପିଲାଙ୍କ ସହାୟତା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ କ'ଣ ମନରେ ରଖିବେ ? ଯେକୌଣସି ଚାରୋଟି ଉଲ୍ଲେଖ କର -

....

....

....

....

୪.୫. ସାରାଂଶ

ଏହି ଅଧ୍ୟାୟରେ ତୁମେ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ଅର୍ଥ ଓ ମହତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶିଖିଲ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ତୁମେ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତି ବିଷୟରେ ଶିଖିଲ । କାରଣ କେବଳ ଏକ ଯୋଜନା ହୋଇଥିବା ପନ୍ଥା ହିଁ ଆଶା କରାଯାଇଥିବା ଫଳ ଦିଏ । ଇତଃସ୍ତତ ପନ୍ଥା ବାଟ ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବନ୍ଦ କରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପାଦନ ପୂର୍ବରୁ ଯୋଜନା ନିଶ୍ଚିତ ହେବା ଉଚିତ୍ । ସେ ଯା ହେଉ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଟିର ଆରମ୍ଭ ଓ ତାହାର ସମ୍ପାଦନରେ ହିଁ ଆହ୍ୱାନ ଥାଏ । ଏଠି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ କଳା ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ, ସମୟ ଓ ସ୍ଥାନର ଆୟୋଜନ କରନ୍ତି । ଏ ତିନୋଟିର ଆୟୋଜନ ପରେ କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତି ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ଅଭିପ୍ରେରିତ କରିପାରିବେ । ବାସ୍ତବ ସମସ୍ୟାର ମୁକାବିଲା ପାଇଁ ଓ ପିଲାଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ବଜାୟ ରଖିବା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷକ ପିଲାଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ ଓ ଅଭିପ୍ରେରିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ପାଠ ସହାୟତା ପ୍ରକ୍ରିୟାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିଲା ଯେପରି କଳା ଶ୍ରେଣୀରେ ଭାଗ ନେବେ ସେଥିପାଇଁ ଏବେ ତୁମେ ସହଜରେ ଏକ ଆରାମପ୍ରଦ, ମୁକ୍ତ ଓ ଅନୁକୂଳ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବ ।

୪.୬. ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ ପାଇଁ ଆଦର୍ଶ ଉତ୍ତର

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୧

୧. ଅନୁଭୂତି ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯାହା ଏକ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ବେଳେ ହୋଇଥାଏ ଓ ପିଲା ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରିପାରେ ଓ କଳା ଜରିଆରେ ନିଜକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରେ ।

୨. କଳାକୁ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେବା ଖୁବ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । କାରଣ ଏହା ଦ୍ୱାରା ପିଲା କିଛି ନୂଆ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ଓ ଧାରଣା ଓ ସାମଗ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପନ କରିପାରେ ।

୩. ପିଲାମାନେ ଯୋଜନା କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା କଳାତ୍ମକ ଅନୁଭୂତିର ସୋପାନ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରନ୍ତି ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୨

୧. ତୁମ ପସନ୍ଦର ଚାରୋଟି କଳା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦିଅ ।

୨. କ) ଆବଣ୍ଟିତ ସମୟ, ଖ) ଉପଲବ୍ଧ ସ୍ଥାନ, ଗ) ଶ୍ରେଣୀ ପିଲାଙ୍କ ସ୍ତର ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୩

୧. ଆମେ କଳାକୁ ଅନ୍ୟ ବିଷୟ ସହିତ ସମନ୍ୱିତ କରିପାରିବା ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ- ୪

୧. ସାମଗ୍ରୀ	କଳାର ରୂପ
ସଙ୍ଗୀତ ଯନ୍ତ୍ରପାତି	ନାଚ

ଟିପ୍ପଣୀ

ଶାଢ଼ୀ	ଚରିତ୍ର ଅଭିନୟ
ପୁରୁଣା ପତ୍ରିକା	କୋଲାଜ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତି
ମାଇକ୍	କଣ୍ଢେଇ ନାଚ
ରଙ୍ଗର ତୁଳୀ	ଚିତ୍ରାଙ୍କନ (ରଙ୍ଗ କରିବା)

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୫

୧. ଦୋକାନ

୨. ଶ୍ରେଣୀ କୋଠରୀ, ଏକ ଚଟାଣ, ଏକ ଛାତ, ସିଢ଼ିଘର, କରିଡର୍, ଖମ୍ବ ସହ ବାରଣ୍ଡା, - ମଞ୍ଚ ସଜ୍ଜା ପାଇଁ ଚମତ୍କାର ଭାବେ ଉପଯୋଗୀ ।

୩. କୁମ୍ଭାର ଗୋଷ୍ଠୀ ପିଲାଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ଓ କୌଶଳ ଯୋଗାଇ ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ବୃତ୍ତିଗତ କୌଶଳ, କୁଶଳି କାରିଗରୀ ପଣିଆ ପାଇଁ ଏକ ବୃହତ୍ ସମ୍ବଳ ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୬

୧. (i) ଟ୍ରେ ବା ପୁରୁଣା ଝୁଡ଼ି ବା ଯୋତା ବାକ୍ସ ବିଭିନ୍ନ ବସ୍ତୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଉତ୍ତମ ସ୍ଥାନ ଅଟେ ।

(ii) ପ୍ରଦର୍ଶନ ଫଳକ, କାନ୍ଥ, କରିଡର୍, ସ୍ତମ୍ଭ ଇତ୍ୟାଦି ।

୨. ସହାୟତା ଏକ ଉପାୟ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟକୁ ଏପରି ସାହାଯ୍ୟ କରାଯାଏ ଯା' ଫଳରେ ଜଣେ ନିଜର କାମ ସହଜରେ କରିପାରେ । ଏହା ଏକ କୌଶଳ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷକ ପିଲାର ସମ୍ପାଦନ ସାମର୍ଥ୍ୟରେ ଉନ୍ନତି ଆଣି ପାରିବେ ।

ନିଜ ଅଗ୍ରଗତି ଆକଳନ - ୭

୧-୪.୪.୨. ଉପର ଶିରୋନାମା 'ସହାୟତା ପ୍ରକ୍ରିୟା'ର ଯେକୌଣସି ୪ଟି ଉଦାହରଣ ।

୪.୭ ଅତିରିକ୍ତ ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ପୁସ୍ତକ ସୂଚୀ

- Contemporary Art In India A Perspective Pran Nath Mago NBT
- Devi Prasad (1998) Art: The Basis of Education.
- Devi Prasad (1999) Shiksha Ka Vahan: Kala (Hindi).
- Mary Ann Dasgupta (2004) Low-Cost/ No-Cost Teaching Aids.
- Devi Prasad (2001) Rabindranath Tagore: Philosophy of Education and Painting.
- Suresh Awasthi (2006) Performance Tradition in India.
- Rabindranath Tagore, My Reminiscences 1917Rekha Jain (Ed.), Bal Rang: Bacchon ke Rangmanch—Siddhant aur Beohar, New Delhi, RajkamalPrakashan, 2006
- Barry John, Cathy Yogin, Rajan Chawla, Playing for Real: Using Drama in the Classroom—A Teacher's Handbook New Delhi, Macmillan, 2007
- Rang Manch –Newsletter published by NSD

ଟିପ୍ପଣୀ

୪.୮. ପାଠାନ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧. ଏକ କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟର ଯୋଜନାର ୪ଟି ସୋପାନ ଲେଖ ?

୧..

୨..

୩..

୪..

୨. ସଙ୍ଗଠନ ଓ ସହାୟତାର ଅର୍ଥ ଓ ମହତ୍ୱର ବ୍ୟାଖ୍ୟା କର ।

୩. ଏକ ନାଚ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ସାମଗ୍ରୀ ଆୟୋଜନରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ କେଉଁ ବିଷୟ ମନରେ ରଖିବେ ?

୪. ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରେକ୍ଷାଳୟ ନଥିବା ସ୍ଥଳେ ଦିପାବଳୀ ପାଳନ ପାଇଁ ତୁମେ କିପରି ସ୍ଥାନର ଆୟୋଜନ କରିବ ?

୫. କଳାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସହାୟତା କଲାବେଳେ କେଉଁସବୁ ଦିଗକୁ ତୁମେ ମନରେ ରଖିବ ?